

jeuggroep - jubelboekarchieef

Wormyl

KRUIPNIEUWS

4e Jaargang No. 3

Junii 1942

REDACTEUR: Gerrit Harmsen, Schaarweg 17 ~~A~~ p e l d o o r n.
ADMINISTRATIE: Tini Doorn, Nwe. Doelenstraat 15 ALSTERDAM C.

Het Hengelose Weekend.

Het was maar goed, dat we dit eerste weekend na de winterslaap enige tijd hadden uitgesteld. We troffen nu een natuur, die in schoonheid in de lente haar hoogtepunt had bereikt. Wat dat zeggen wil in een land als de achterhoek, kun je je niet voorstellen als je het zelf niet hebt meegemaakt. Daarom driewerf schande over alle mensen, die niet op 'n weekend in Hengelo waren, teneer daar er 8 niet-leden waren gekomen en slechts 6 leden.

's Zaterdagavond maakten we een wandeling naar de bossen van Baak, waar Herman aan de hand van een achtergezelschap de oningewijden de grondbeginselen van de plantensociologie uitlegde, waaruit door vele wel ingewijden ook nog veel leersaams werd geput. Verder bekeken we nog een Hordeion-associatie, namelijk die van Engels Raalgras en Grote Weegbree, waarvoor de karakteristieke naam tredplantengemeenschap wordt gebezigd.

In het bos van Baak was heel duidelijk het verschil tussen natte en drogere vormen van het Andoornrijke eiken-haagbeukenbos te zien. Een verschil van een paar dm. was al waar te nemen in de plantengroei. Opname I geeft de natte vorm van het Andoornrijke eiken-haagbeukenbos, terwijl opname II reeds een sterke overgang naar het drogere eiken-berkenbos laat zien. Als we zo de tabel eens bekijken, dan zien we wel met welke prachtige bossen we hier te maken hadden.

De Zondag brachten we door in de omgeving van Hackfort, een oud kasteel en landgoed, omgeven door een groot bos, waar helaas mensen het nodige hadden gevonden dennen te poten. We zochten echter een mooie plek uit, waar de grond vrijwel bedolven was onder de lelietjes van dalen en pleegden daar de opname III. Dat niet alle aanplant een vreemde invloed op de normale gang van zaken van een plantengemeenschap heeft, is hier duidelijk uit het vrij veel voorkomen van de Acacia. Vergelijk ook maar eens in het Jansbergnummer van Kruiptnieuws de opnamen D 370 en H 47.

Veel bleek in de laatste jaren in het bos gekapt te zijn en al spoedig draaiden we weer om. Een heel droog eiken-haagbeukenbos namen we nog op, No. IV. Greppels tot 1 m. diep hadden het sterk ontwaterd en veel was er dan ook niet van over.

Tenslotte om het spreekwoord last not least gestand te doen kwamen we aan een bos zo prachtig als we dat slechts van Eotten kennen. Slanke Sleutelbloemen stonden er bij bosjes, Groot Springzaad, Engelwortel, Reuzenzwenkgras, kortom, alles wat het hart van een sjoc-geweldenaar doet openspringen. We hadden hier voor ons het type van een Aandoorn-rijk eiken-haagbeukenbos, het *Querceto-carpinetum stachyetosum silvaticae*. Melaas drong de tijd en moesten we volstaan met één kleine opname, No. V, terwijl we de andere schoonheden van dit bos in een uitbreiding moesten zetten. Maar een volledige opname maken we er nog wel eens van. Zorg dan, dat je er bij bent, evenals op al onze weekends.

	I	II	III	IV	V	
Hazelaar	4	3		X	3	<i>Coryllus Avellana</i>
Meidoorn	1				X	<i>Crataegus</i>
Kornoelje	x 1				X	<i>Cornus sang.</i>
Rivin's viooltje			x 1	x 2		u.b <i>Viola Riviniana</i>
Kardinaalsmuts	1					u.b <i>Eronynum eur.</i>
Dele Dovenetel	3 3				3 3	<i>Lamyum Galeobd.</i>
Salomonszegel	x 1	x 1	x 2	2 2	x 1	<i>Polygonatum m.</i>
Bosaneemoo	4 5	3 3	3 3	2 3	3 3	<i>Anemone nemorosa</i>
Helmkruid				x 1	x 1	<i>Scrophularia</i>
Zoete kers	2					<i>Prunus avium</i>
Keverorchis	x 1	x 1				<i>Listera ovata</i>
Bosandoorn						u.b <i>Stachys sylv.</i>
Reuzenzwenkgras						u.b <i>Festuca gig.</i>
Haagbeuk				2		<i>Carpinus bet.</i>
Grootbloemmuur				x 2		x 2 <i>Stellaria Hol.</i>
Slanke Sleutelbloem						x 1 <i>Primula elatior</i>
Speenkruid				x 1		2 2 <i>Ranunculus Fic.</i>
Schaafstroo						2 2 <i>Equisetum</i>
Reuzenzwenkgras						u.b <i>Festuca gigant.</i>
Groot Springzaad						1 1 <i>Impatiens N.t.</i>
Hop	x 2					x 2 <i>Humulus Lup.</i>
Engelwortel						u.b <i>Angelica silv.</i>

	I	II	III	IV	V	
B Kamperfoelie						
B Kamperfoelie Hengel	x 1	x 1	x	2	x 2	Lonicera pericl.
Adelaarsvaren		1 1				Melampyrum pr.
Schermdr. Ha- vikskruid		2 1				Pteris aquilina
Berk		2				Hieracium umbellatum
Dalkruid	x 1	x 2		x 3	x 1	Betula
Acacia			1			Majanthemum bif.
Lelietjev. Dalen			3 4			Robinia pseudac.
Lijsterbes	1	2	1	1	x	Convallaria maj.
Bosklaverzuring			2 3	x 2	x 2	Sorbus Aucuparia
Zevenblad	2 2		x 1	x 1		Oxalis acetosella
						Aegopodium Pod.

K = klassekensoorten	O = Ordekensoorten
V = Verbondskensoorten	A = Associatiekensoorten
D = Differentiërende soorten	B = belangrijkste begeleiders
van de natte ass. groep van het eiken-haagbeukenbos	waarvan de eerste 5 kensoorten zijn van het eiken-berkenbos.

HANS STURM.

D. E. A. K. K. E. R. S

Johand Dijk en Herm. Passchier

De akkerkruidgemeenschappen op de zandgronden van Mook gelijken weinig op die, welke wij kennen van de droge gronden elders in het land. Ze zijn veelsoortiger in hun ontwikkeling terwijl het floristisch verschil tussen de graan- en scheffelakkers, zich manifesterend in het optreden van Arnoserete - Sclerantheum, resp. Setarieto-Echinochloetum crus galli, minder uitgesproken is. Dit rijkere uiterlijk is toe te schrijven aan de betere bodem in combinatie met een charmante nonchalante der Noord-Limburgers in het schoonhouden van hun akkers. Hoewel zandig, is de grond tamelijk rijk aan mineralen en coloiden; we hebben te maken met laagterraszand of met zavel.

Het eerst willen we de korenakkers bekijken (opn. H53 t. m. 388). Hardbloem-associatie, zoals deze optimaal voorkomt op de winterroge-akkers der oude saksische essen. Tellen ze daar

gemiddeld 12 soorten, hier zijn het er 22. In dit hoge gemiddelde zijn niet de 42 soorten van opname 388 begrepen, die een parallel vormt met de gemiddeld 23 soorten tellende subassociatie van *Juncus bufonius*. Opvallend is de sterke vermenging met *Panicum-Chenopodium*-soorten: kensorten zelfs van de kranenaalbaar - hanepoot-associatie komen in zeer hoge presentie voor. Uit het feit, dat we bij de graanakkers steeds stoppelaspecten opnamen, is dit verschijnsel niet voldoende te verklaren. Wel sluiten stoppelaspecten zich wogens meer licht en meer direct opneembare stikstof nauwer bij het *Panicum-Chenopodium* aan dan winter- en voorjaar- en zomeraspect, wat door het maken van opnamen in de verschillende jaargetijden van de zelfde proefvlakte aangetoond werd. De meerdere rijkdom van de bodem zal hier stellig een rol bij spelen, terwijl ook de wijze van verzorging der akkers waarschijnlijk invloed heeft.

Opname 388 neemt door zijn grote rijkdom aan *Nanocyperion*-soorten een aparte plaats in. Hoewel hij de vochtigheid der bodem en de greppelrus gemeen heeft met de door Tüxen onderscheiden en door Kruseman en Vlieger overgenomen subassociatie van *Juncus bufonius*, is hij er zeker niet identiek mee. Daarop wijst reeds de afwezigheid van waterpeper, veenvortel, kruipende boterbloem en kleefkruid, welke bij deze auteurs differentiërende soorten zijn. Een dergelijk gezelschap troffen we ook in Kotten aan op een jonge es, die in de plaats was gekomen van een vrij kort tevoren gerooid *Querceto-Carpinetum* en in iets gewijzigde samenstelling (o.a. met muizenstaartje) op Terschelling. Onze vegetatie schijnt een lossere en waarschijnlijk iets stikstofarmere bodem te verkiesen dan de subassociatie van Tüxen.

In deze zelfde opname 388 troffen we een gras aan, dat met grote waarschijnlijkheid *Aira carophylla* ssp. *major* van *Aira car.* ssp. *major* is kensort van het octgezelschap, de roggenakkersassociatie van de ontkalkte löss. De zavel nu van de kom van Groesbeek en in het bijzonder van onze proefvlakte herinnerde in zijn geaardheid aan die grondsoort.

Voor de onkruidgezelschappen der schoffelcultures: aardappels, bonen, bieten, rapen, enz., waarbij de grond tussen het cultuurgewas door schoffelen - doorgaans met de hakschoffel - schoongehouden wordt, onderscheidt Tüxen naast de ass.

De altkrukruidgemeenschappen.

Opn. No.	406	H12	H10	H13	H14	394	393	391	392	H53	H54	H56	H11	H55	388	389
opp.	10	80	20	10	10	50	20	50	10	4	4	16	12	1	100	m ² 10
gewas	50					-	100	50	40	0	0	0	0	-	-	% 40
onkruid	30	70	90	70	60	40	10	60	90	90	100	90	80	80	70	% 60

Kensoorten van de ass. van Setaria viridis en Echinochloa crus galli

Setaria viridis	1.2	2.3	5.5	2.3	+2	-	+2	1.2	-	-	-	3.3	3.3	-	-	-
Echin. crus galli	1.1	1.3	-	-	-	-	-	2.2	-	2.2	3.3	-	-	+2	+1	-
Galins. parv.	2.2	-	-	3.3	2.2	-	-	-	-	-	-	+	+	-	+	-

Diff. soorten van de subass. van Chrysanthemum segetum en Anthirrinum crontium

Anthir. or.	-	+1	+1	+1	+1	+1	+2	2.2	-	-	+2	+2	-	-	-	-
Chrys. seg.	-	+1	-	+1	3.2	2.2	-	+2	-	-	-	-	-	-	-	+2
Stachys arv.	-	-	+1	+1	+1	-	+2	-	-	+2	-	-	-	-	-	-
Hypoch. gla.	-	-	-	+2	2.2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Diff. soorten van de subassociatie van Mercurialis annuus

Merc. annuus	1.1	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
--------------	-----	---	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Diff. soorten van de subassociatie van Bidens tripartitus

Bidens trip.	-	-	-	-	-	-	-	-	3+3	-	-	-	-	-	-	-
Polygonum hy.	-	-	-	-	-	-	-	-	+2	2.2	2.2	-	2.3	-	-	-

Kensoorten van het Polygono - Chenopodion polyspermi

Spergula arv.	+1	2.2	+2	+2	3.3	-	+2	+2	-	-	-	+2	2.3	+2	1.2	+1
Polygonum pe	-	+2	-	+1	-	-	-	-	+1	2.3	2.2	2.2	+2	2.3	+2	+1
Solanum nigrum	+2	-	-	-	+1	+1	+1	+2	-	-	-	-	+1	-	-	-
Euphor. hel.	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	+1	+1	-	-	-	-	-
Euphorb. pepus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	+1
Sonchus ol.	+1	-	-	+1	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Polygonum no.	-	+2	-	-	-	-	+1	-	1.1	-	-	-	-	+2	-	+1

Kensoorten van de Chenopodietalia

Poa annua	-	-	-	e	e	e	+1	+1	-	+2	+2	+2	-	+2	+2	+2
Atrip. pat.	-	-	-	2.3	+2	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ger. cf. pus.	+1	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tanacet. vul.	-	+1	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Urtica urens	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atriplex has.	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-

Kensoorten van de Ruderete - Secalinetae

Polygonum av.	1.2	+1	+2	-	+2	+2	+2	+1	+1	-	-	-	+1	-	+1	1.2
Polygonum co.	+1	+2	2.2	2.3	+2	+2	+1	+2	-	+2	+2	+2	1.2	-	+1	-
Senecio vulg.	1.1	+2	+1	-	-	1.1	+2	+1	+1	+2	+2	+2	+1	-	+1	+1
Capsella b.p.	+1	-	+1	-	+2	+1	+1	+1	+1	+2	-	+2	+2	-	-	1.1
Chenop. alba	+1	+1	+1	+1	-	+1	+1	+1	+1	+1	+1	+1	-	-	-	+1
Stellaria media	+1	-	-	-	-	-	-	-	+1	3.3	2.3	3.3	-	2.3	-	-

van *Setaria viridis* en *Echinochloa crus galli* nog een *Spergula arvensis* - *Chrysanthemum segetum* associatie met akkerspurrie, gele ganzebloem en akkerandcorn. Betwijfeld wordt, of deze associatie in zodanige vorm in Nederland voorkomt. Akkerspurrie heeft hier stellig een veel te wijde oecologische amplitude om kensoort te kunnen zijn, komt zelfs gelijkelijk in de graan- en schoffelakkers der neurale tot zure zandgrond bij ons voor. De gele ganzebloem wordt op de betere zandgronden, zoals die bij Mook zijn, zowel in het *Panico-Chenopodium*, als in het *Secalinion* aangetroffen. Dezelfde ervaring deden we o. a. in Terschelling op en in Zwollerkerspel. Het lijkt derhalve niet gerechtigd, de gele ganzebloem als kensoort van een associatie te beschouwen.

Kruseman en Vlieger vermelden de gele ganzebloem als in akkers voorkomend, die oecologisch tussen het *Setarieto-Echinochloetum* en het *Mercurialietum annuae* instaan, wat klopt met de Mookse omstandigheden. Het Bingelkruidgezelschap van Kr. en Vl. is een schoffelakkergezelschap op leem en rivierklei in Z Limburg en het fluviatiel district. Bij Mook troffen wij het niet aan. Een opname met veel Bingelkruid (406) behoort evenals al onze Mookse schoffelakkers tot de associatie van *Setaria viridis* en *Echinochloa crus galli*; het substraat was dan ook laagterras-zand met iets rivierklei. Het lijkt gerechtvaardigd van een overgang, mogelijk zelfs van een Bingelkruid-subassociatie te spreken.

Terugkomend op het merendeel der schoffelakkers (opn. H12 t.m. 391) valt naast de *Setarieto-Echinochloetum* kensoorten: naalbaar, hanepoot en knopkruid het constant optreden van akkerleeuwenbek, gele ganzebloem, akkerandcorn en glad biggenkruid op. Dit suggereert een subassociatie van akkerleeuwenbek of gele ganzenbloem, waarvoor de vier genoemde soorten differentieel zijn. Op grond van opnamen uit 1938 zou een dergelijke subassociatie ook in het *Arnosereto-Scleranthetum* onderscheiden kunnen worden.

Opname 392 staat duidelijk op zichzelf, een aardappelakker, waar niet lang tevoren een *Molinie*vegetatie heerste, met het afwijkend substraat: zeer nat moerasveen. Het is een voorbeeld van de subass. van *Bidens tripartita*. Zijn soortenaar - mede - naast klassekensoorten komt weinig meer voor - is die der jeugd. Naast het overvloedige tandzaad geeft riet duidelijke

lijk de natheid weer.

Opname 389 is vrij kenmerkend voor een jong nagewas; associatie-kensoorten ontbreken, die der hogere eenheden zijn goed vertegenwoordigd, zowel van het *Panicum-Chenopodium* als van de *Secalinetalia*.

Bij de opnames:

- D 406 Middelaar, sperciebonen-akker aan de weg naar de Plasmolen. Bodem: laagterras met iets rivierklei, humus.
- H 12 Plasmolen, koolakker aan de rijksweg naar Gennepe. Bodem: laagterraszand met fijnere bestanddelen.
- H 10 Plasmolen, braakliggende peulvruchtenakker ('t jaar ervoor aardappels) aan de rijksweg naar Gennepe. Bodem: laagterraszand.
- H 13 Riethorst, rand tussen pad en aardappelakkers, bij Kersten. Bodem: laagterraszand met rivierklei, humus.
- H 14 Idem; bodem rivierklei met laagterraszand.
- D 394 Middelaar: gemaaide haverakker aan de weg naar Gennepe. Bodem: Humusrijke laagterraszand.
- D 393 Milsbeek; boekweitakker 500 m. Oost van de "Drie Kroonen". Bodem: humusrijk laagterraszand met iets laagterraszand.
- D 391 Idem Maisakker. Bodem als 393
- D 392 Bruk bij Groesbeek. Natte aardappelakker op moerasveen, voordien Molinion.
- H 53 St. Jansberg - Holleweg - nabij grensmaal 591. Braakliggende akkers. Bodem: zavel.
- H 54 Idem.
- H 56 Idem.
- H 11 Plasmolen, braakliggende peulvruchtenakker ('t jaar ervoor aardappels) aan rijksweg naar Gennepe. Bodem: laagterraszand.
- H 55 St. Jansberg - Holleweg - bij grensmaal 591. Braakliggende akkers. Bodem zavel.
- D 388 Bruk-Bredeweg, gemaaide roggeakker ('t jaar ervoor aardappels). Bodem: bruine zavel, kruimelstructuur, vrij vochtig
- D 389 Plasmolen - Kaapheide, knollenakker. Bodem bruine zavel.